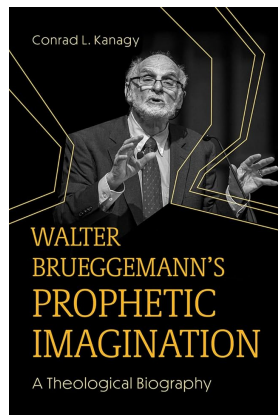

RECENSIONER

Conrad L. Kanagy, *Walter Brueggemann's Prophetic Imagination: A Theological Biography* (Minneapolis: Fortress, 2023), ISBN: 978-1506493787

Walter Brueggemann är en av vår tids mest inflytelserika bibelforskare. Framför allt är han känd för att återkommande peka på hur Gamla testamentets texter i allmänhet och dess profeter i synnerhet talar till vår tids sociala, politiska och kulturella frågor. Sitt stora genombrutt fick han med boken *The Prophetic Imagination* (1978). Här argumenterar han för att Bibeln har en betydande profetisk potential att utmana rådande maktstrukturer genom att erbjuda en alternativ vision som hjälper oss att avslöja avgudar i vår tid, en tid präglad av konsumism, girighet, ångest, våld. Brueggemann menar att ett övergripande narrativ skapats som ytterst förkroppsligas av Bibelns Faraos. Detta narrativ står i skarp kontrast till Exodusberättelsen, där Israels Gud befriar sitt folk och ger henne löfte om ett liv som är tänkt att levas äkta, ärligt och sårbart i relation till Gud och sin nästa. För att detta ska ske behöver kyrkan, likt Gamla testamentets profeter, se på världen med en blick präglad av profetisk föreställningsförmåga.

Förutom *The Prophetic Imagination* kan ur hans oerhörda produktion också *The Message of the Psalms* (1985) nämnas, där han föreslår att Psaltarens psalmer kan läsas i relation till tre grundläggande livserfarenheter – fast förankring, förlorad förankring och förnyad förankring,

och särskilt betonar att kyrkan behöver återerövra den förlorade förankringens språk, samt hans *The Theology of the Old Testament: Testimony, Dispute, Advocacy* (1997), som har blivit något av ett standardverk inom gammaltestamentlig teologi. I den sistnämnda använder han det kreativa greppet att läsa Gamla testamentet genom en domstolsmetafor, där Israel presenterar en rad vittnesbörd om vem Gud är – både det Brueggemann kallar för kärnvittnesbörd, som innehåller beskrivningar av Guds transformativa handlande för sitt folk, och det han kallar för motvittnesbörd, där Israel ropar ut i sin nöd och sätter ord på erfarenheter som tycks stå i kontrast till kärnvittnesbördets bekännelser. Brueggemann menar att dessa tillsammans är omistliga för kyrkans liv, och behöver existera sida vid sida i en spänning som ytterst kan beskrivas som att kyrkan lever i en hoppfull väntan.

Det är alltså om denne teolog som Conrad Kanagy skrivit sin bok. Titeln alluderar till Brueggemanns genombrottsbok, och undertiteln *A Theological Biography* indikerar att här kommer vi inte bara få biografisk information – ytterst är boken ett försök att läsa Brueggemann som Brueggemann läser Bibeln.

Boken är uppdelad i tre delar med totalt sju kapitel. I den första delen fokuseras den sociala värld i vilken Brueggemanns egna profetiska föreställningsförmåga växte fram, i den andra delen fokuseras hur hans gärning har märkts av en rörelse från moralism till frihet, både för hans egen del och för människor han undervisat och skrivit för, och i den tredje delen fokuseras de sammanhang ("världar") i vilka Brueggemann verkade.

Grundtesen i boken är att Brueggemann bäst förstås som vår tids Jeremia. För Kanagy blev detta tydligt under hans första "möte" med Brueggemann. I introduktionen berättar Kanagy om hur han, som varken kände Brueggemann personligen eller har haft honom som lärare, kom att upptäcka honom på en bokrygg när han var på jakt efter litteratur om profeten Jeremia. Mer specifikt hade han hört "Jeremia, Jeremia" som en inre (gudomlig?) maning, som en utstakad riktning som skulle kunna ge svar på varför hans egen kyrka hamnat som i exil, och boken han

fann var *The Prophetic Imagination*. Boken påverkade honom djupt. Framför allt hjälpte den honom med en diagnos på sitt sammanhang:

If God could orchestrate the exile of God's people from their homeland in 587 BCE, who is to say God wasn't exiling the church today? What if the sins of God's people then were the dynamic equivalents of God's people today? Failure to embrace the immigrant and stranger. Rejecting the care of widows and orphans. ... Aligning with the political power of the empire while rejecting God? ... Using the Bible as ammunition against the other rather than as the bread of life for all. (xv)

Ett antal år senare, under pandemin, kontaktade han Brueggemann, och med hjälp av intervjuer över Zoom började manuset till biografen ta form.

Genom bokens kapitel, som inte följer någon särskild kronologi, utan hoppar fram och tillbaka mellan olika delar av Brueggemanns liv och skrivande, får vi en bild av Brueggemanns enorma produktivitet samt teologiska förståelse av Bibelns budskap.

I relation till det första sägs arbetsmoralen bero på hans tyska arv. Hans släkt hade utvandrat från Tyskland till Missouri i mitten på 1800-talet och med sig hade de en pietistisk, irenisk tro: "In all things charity", they declared. 'Just love God and neighbor', they echoed" (12). Denna kärnfulla sammanfattning återkommer Kanagy ofta till som viktigt för att förstå Brueggemanns gärning, och här nämns också ofta hans pappa August och det liv i marginalen som kännetecknade Brueggemanns uppväxt:

Walter's childhood position on the periphery opened up the possibility of freedom and emancipation that would eventually assist him in moving forward. (19)

Bland de akademiska influenserna, som är många – Brueggemann läste vitt och brett – nämns James Muilenburg, som han studerade under och som var den som inspirerade honom till retorisk-kritiska (eller kanske snarare post-kritiska) läsningar av texterna, samt teologer och tänkare som Gerhard von Rad, Karl Barth, Paul Ricoeur, Abraham Heschel och Karl Marx. Med deras hjälp fick Brueggemann redskap att läsa bibeltexterna på sätt som riktade kritik åt både konservativt håll och liberalt/progressivt håll samtidigt som han ställde sina studenter inför ett val:

What are you, prospective preacher and teacher of this text going to do with it? ... Join the liberals and the historical-critical scholarship that believed the words of the text to be inert and powerless and the God of that text deceased? ... Or join the conservatives who'd already decided, in the nineteenth century, what the text and the God of the text were up to? By doing so they had created closure to the text, inserted their own interpretations into it ... and created a God in their image of themselves. (121)

I kontrast till dessa för Brueggemann otillräckliga och livlösa alternativ stakar han ut en annan väg:

My use of the term "evangelical" means those who trust the Gospel as distinct from those who trust the church. It really means confidence in the news of the Gospel. Pietism emerged in Lutheranism to escape the rationalistic dogmatism of the Lutherans. (33)

Kanagy menar att denna väg ytterst är rotad i en bild av Gud som först och främst *helig*:

The implication of both Jewish thought and that of Evangelical Pietism is that we have not fully decoded or domesticated God or God's text. Nor shall we ever. For Walter, the holiness or "otherness" of God is a much more elemental category than the love of God or the mercy of God or the faithfulness of God. There is always more light to bring forth from God's word. Always more revelation. Always more openness. Always more freedom. (114)

Genom boken får vi också läsa om hur Brueggemanns föreställningsförmåga kunde ta sig uttryck i klassrummet. Han verkar ha varit en inspirerande föreläsare som man inte kunde förhålla sig neutral till. Enligt Kanagy började han varje föreläsning med en nyskriven bön, och sedan gjorde han allt för att väcka texterna både texterna studenterna till liv. Han hoppade upp på bänkar, härmade bibliska karaktärer, och bland studentcitaten återfinner vi "Dr. Brueggemann kicks ass!" och "He is just so freaking smart on his feet talking; it is incredible what comes out of his mouth!" Som en röd tråd i allt detta löpte hans övertygelse om att

the biblical text was meant to be a free document that told the story of a free God who related to a free people past and present. Life and freedom – those were words he was learning to live by the longer he wrote. (6)

Därför behövde också texten ständigt hanteras med profetisk föreställningsförmåga. Till de intressanta biografiska detaljerna hör hur han hade ett litet gömställe, ett krypin på Eden Seminary där han stängde in sig några timmar varje dag för att skriva. Här kunde hans administrativa uppgifter som dekan, hans möten med studenter och föreläsningsförberedelser pausas för en stund, och skrivandet pågå ostört:

Opening the door to the tiny hidaway office that few knew about, he went immediately to his desk. Finally, finally, those coveted and uncoerced moments of emancipation! The moments he lived for ... On a good day, he produced the equivalent of twelve pages, typed double-spaced in two or three hours. He had many good days. The next morning he dictated the written work and handed it to his secretary. She desciphered between the handwriting and dictation and delivered it back to him as cleanly typed text that he rarely edited. He figured that he usually got it right the first time. (4, 5)

Genom boken framstår Brueggemann som en betydelsefull, inspirerande teolog med ett ständigt fokus på kyrkan som han menar både behöver tala profetisk sanning till makten, men också omfamna det lidande som kännetecknar allt liv på denna jord:

Like Jeremiah of old, Walter knew that he was called not only to "build up" but also to "tear down" ... Walter saw himself as a loyal critic of the church – one who also deeply loved the church. After all, the church was the only carrier of the only Story that mattered, and where the church existed faithfully the marginalized and poor received care. (9)

Denna positiva bild, som förstärks av att boken också innehåller flera vittnesbörd, som till exempel det om hur en av Brueggemanns predikningar bokstavligen räddade livet på den uppgivne pastorn Marc, närmar sig dock för ofta gränsen till idolporträtt. Med stora ord beskrivs Brueggemanns betydelse för både kyrka och akademi, men vi får höra mycket lite om motgångar och problem. Skilsmässan med Mary förpassas till en kort slutnot, och kritiska röster reduceras till Terence Fretheims (svidande) recension av hans GT-teologi, en beskrivning som ramas in av hänvisningar till deras bestående vänskap och ömsesidiga respekt. En del av det-

ta kan nog förklaras av att boken är skriven av någon som inte levt nära Brueggemann, utan som närmat sig projektet som en av hans beundrare. Tyvärr är boken också dåligt skriven. För ofta upprepas saker som redan sagts. Jag tappar räkningen på hur många gånger jag får höra att hans släkt migrerat till Missouri och hur Brueggemann är präglad av sin tyska pietism. Jag frustreras och tappar läslusten när samma anekdoter dyker upp om och om igen, ibland identiskt formulerade. Greppet att skriva kreativt och med föreställningsförmåga är spännande, men Kanagy lyckas tyvärr inte leverera. För den som läst en del av Brueggemanns böcker är det enda nya i denna bok de böner som avslutar boken, böner som Brueggemann skrivit för detta sammanhang.

Sammantaget gör detta jag tyvärr inte kan rekommendera boken. I stället för att läsa denna bok föreslår jag att man läser Brueggemanns egna böcker, och så hoppas jag att någon i framtiden tar sig an uppgiften att skildra Brueggemanns liv och gärning på ett bättre sätt.

David Davage, ALT

DOI: 10.58412/hyb.v3i1.40741

Ellen F. Davis, *Scripture, Culture, and Agriculture: An Agrarian Reading of the Bible* (Cambridge: Cambridge University Press, 2009), ISBN: 978-0521732239

Världen befinner sig i kris. Gång efter annan hör vi rapporter om den globala uppvärmningen och hur vi ligger till jämfört med de utsläppsmål som satts upp för att klara av att bromsa in uppvärmningen. Många människor påverkas redan nu av högre havsnivåer, extremväder och vattenbrist – och värre kommer det att bli. Det här kan inte vara vad Gud planerade för mänsklighetens tid på jorden. Vi kan inte vara skapade till att förstöra jorden för oss själva och annat levande. Det är uppenbart att

